

**Vabariigi Valitsuse määruse „Vabariigi Valitsuse 28. märtsi 2013. a määruse
„Kaitseväekohustuslaste registri põhimäärus“ muutmise“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse „Vabariigi Valitsuse 28. märtsi 2013. a määruse „Kaitseväekohustuslaste registri põhimäärus“ muutmise“ eelnõu on seotud 30. juunil 2026 vastu võetud ja 1. oktoobril 2026 jõustuva kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega¹ (RT I, 30.06.2026, 1) (edaspidi *KORKS*), millega tunnistati muu hulgas kehtetuks riigikaitse seadus ning riigikaitse seaduses olevad sätted viidi üle kriisiolukorra ja riigikaitse seadusesse. Uue seaduse loomisel koondati ühte seadusesse Eesti Vabariigi põhiseaduses nimetatud erikorrad (eriolukord, erakorraline seisukord ja sõjaseisukord), nendeks valmistumine, nende juhtimine ning nende lahendamiseks kohaldatavad meetmed, et tekiks terviklik ja loogiliselt süstematiseeritud õiguslik raamistik.

Lisaks on eelnõu seotud 1. jaanuaril 2027 jõustuva kaitseväeteenistuse seaduse muudatusega (RT I, 11.07.2026, 21) (edaspidi *KVTS*), millega kehtestatakse kutsealustele B1-tasemel eesti keele oskuse nõue ning nähakse ette kohustus osaleda enne ajateenistust eesti keele tasemeeksamil ja vajaduse korral läbida eesti keele kursus.

KORKS-iga seotud muudatuse kohaselt asendatakse kaitseväekohustuslaste registri põhimääruses viited riigikaitse seadusele viidetega kriisiolukorra ja riigikaitse seadusele. Näiteks määruse § 19 punkti 6 kohaselt on registriandmete juurdepääs Kaitseväe esindajal Kaitseväe korralduse seaduses, kaitseväeteenistuse seaduses või riigikaitse seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks. Riigikaitse seadusega Kaitseväele pandud ülesanded puudutavad tegevusi kõrgendatud kaitsevalmiduse, sõjaseisukorra, mobilisatsiooni ja demobilisatsiooni ajal ning nende ülesannete täitmiseks on Kaitseväe esindajal õigus saada andmeid kaitseväekohustuslaste registrist. Sellised andmed on näiteks teave sõjaaja üksuste komplekteerituse ja sõjaaja ametikohtade täituvuse kohta.

Eesti keele oskuse nõuet puudutava seadusemuudatusega täiendatakse kaitseväekohustuslaste registrisse kantavate andmete koosseisu, lisades haridusandmetele ka isiku eesti keele oskuse andmed. Lisaks täiendatakse registriga andmevahetust pidavate andmekogude loetelu ning lisatakse testide andmekogu, kust saadakse teavet isiku eesti keele taseme kohta.

Kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega seotud muudatusega ei kaasne täiendavat halduskoormust, sest muudetakse vaid viidet seadusele.

Kaitseväeteenistuse seadusest tuleneva eesti keele oskust puudutava muudatuse rakendamine hakkab toimuma X-tee kaudu toimuva andmevahetuse abil, mistõttu ei kaasne muudatustega asutustele ega isikutele täiendavat halduskoormust.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kaitseministeerium koostöös Kaitseressursside Ametiga ning eelnõule normitehnilise kontrolli on teinud Kaitseministeeriumi õiguskasakonna nõunik (oigusoome@kaitseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Luisa Keelelahenduste eesti keele toimetaja Piret Tamme (piret@luisa.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahvi 1 punktides 1 ja 2 täiendatakse määruse § 8 lõike 1 punktis 2 ja lõikes 3 sätestatud digitaalsesse registrisse kantavaid kutsealuse haridusandmeid ning lisatakse haridusandmetena eesti keele oskuse andmed. Seni loeti haridusandmeteks teave omandatud või omandatava haridustaseme kohta, teave õppeasutuse kohta, teave õpingute alguse ja lõpu kohta, õppekava kood ja nimetus ning teave õppetöö õppevormi kohta. Muudatuse tulemusena hakatakse haridusandmete alla koguma ka teavet kaitseväekohustuslase eesti keele oskuse kohta. Kutsealuse eesti keele oskuse taseme tuvastab Kaitseressursside Amet (edaspidi *KRA*) Eesti hariduse infosüsteemist (edaspidi *EHIS*) ja testide andmekogust (edaspidi *EIS*) saadavate andmete alusel.

EHIS-est saadakse andmeid kutsealuse hariduse kohta, sealhulgas andmeid õppekeele kohta. Kui EHIS-e andmete põhjal ei ole võimalik õppekeelt tuvastada või kui õppekeel ei ole olnud eesti keel, teeb KRA täiendavalt päringu EIS-i, et tuvastada, kas isik on sooritanud eesti keele tasemeeksami.

Paragrahvi 1 punktis 3 täiendatakse põhimääruse § 11 lõiget 2 punktiga 26. Määruse § 11 lõikes 2 on sätestatud andmekogude loetelu, millega kaitseväekohustuslaste register andmeid vahetab. Kutsealuse eesti keele oskuse taseme tuvastamiseks hakatakse päringuid tegema EIS-i. EIS on riiklik andmekogu, mis on muu hulgas loodud eesti keele tasemeeksamite ja nende alusel välja antud tunnistuste üle arvestuse pidamiseks.

EIS-i kantakse järgmised andmed:

- eesti keele tasemeeksami sooritamise andmed;
- tasemeeksami läbiviimisega seotud andmed;
- testiandmed;
- hindamisandmed;
- tasemeeksamiga seotud vaideandmed;
- tunnistuste andmed;
- statistilised andmed.

EIS-i vastutav töötleja on Haridus- ja Noorteamet (edaspidi *Harno*), kes korraldab ja viib läbi eesti keele tasemeeksameid.

Kaitseväekohustuslaste registri ja EIS-i vahel hakkab andmevahetus toimuma X-tee kaudu.

Paragrahvi 1 punktides 4 ja 5 tehtavad muudatused on seotud KORKS-iga.

Punktis 4 asendatakse määruse § 19 punktis 6 viide riigikaitseseadusele viitega kriisiolukorra ja riigikaitse seadusele. Paragrahvis 19 on sätestatud loetelu isikutest ja asutustest, kellel on registriandmetele juurdepääs. Seega on punkti 6 kohaselt registriandmetele juurdepääs Kaitseväe esindajal Kaitseväe korralduse seaduses, kaitseväeteenistuse seaduses või kriisiolukorra ja riigikaitse seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks.

Punktis 5 muudetakse määruse § 22 lõiget 1. Kõnealuse sättega reguleeritakse juurdepääsuõiguse andmist Politsei- ja Piirivalveametile, et tuvastada kaitseväekohustuslasele pandud Eestist lahkumise keeld. Seni kehtinud sättes viidati riigikaitseseaduse § 24 lõikele 1, mille kohaselt võib Vabariigi Valitsus mobilisatsiooni ettevalmistamiseks ja korraldamiseks kehtestada Eestist lahkumise keelu vähemalt 18-aastasele kaitseväekohustuslasele ning sõjaaja ametikohale nimetatud kaitseväekohustuseta Kaitseliidu tegevliikmele. KORKS-is on see kord sätestatud § 57 lõikes 1 pisut muudetud kujul ning uue sõnastuse kohaselt võib Vabariigi Valitsus riigikaitse kriisiolukorra ajal mobilisatsiooni ettevalmistamiseks ja korraldamiseks kehtestada Eestist lahkumise keelu vähemalt 18-

aastasele kaitseväekohustuslasele ning sõjaaja ametikohale nimetatud isikule, kui see on vajalik mobilisatsiooni korraldamiseks.

Paragrahviga 2 sätestatakse määruse jõustumise aeg. Kuna eelnõuga tehtavad muudatused on seotud KORKS-i ja KVTS-i muudatustega, sõltub määruse eri sätete jõustumisaeg nimetatud seaduste asjakohaste muudatuste jõustumisest.

Seega määruse § 1 punktid 4 ja 5 jõustuvad 2026. aasta 1. oktoobril, mil jõustub KORKS, ning määruse § 1 punktid 1–3 jõustuvad 2027. aasta 1. jaanuaril, mil jõustub kutsealuste eesti keele oskuse nõuet käsitlev KVTS-i muudatus.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusaktidega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatusega seotud mõjusid on kirjeldatud KVTS-i muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatusega kaasnevad KRA-le kaitseväekohustuslaste registri arendamise kulud EIS-iga andmevahetuse loomiseks. KRA hinnangul on arendustööde maksumus 3000 eurot. Määruse rakendamisega kaasnevad kulud on planeeritud KRA eelarvesse. Määruse rakendamine ei too tulu riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 1 punktid 4 ja 5 jõustuvad 2026. aasta 1. oktoobril ning määruse § 1 punktid 1–3 jõustuvad 2027. aasta 1. jaanuaril (vt ka § 2 selgitust).

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi kaudu Justiits- ja Digiministeeriumile, Kultuuriministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Rahandusministeeriumile ning arvamuse andmiseks Haridus- ja Noorteametile ning Kaitseväele.